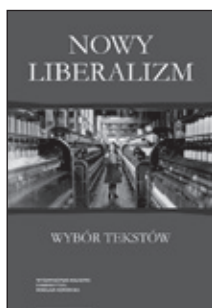

NOTES / NOTY RECENZYJNE

Janusz Grygieńć, Colin Tyler (red.), *Nowy liberalizm. Wybór tekstów*

Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2016, 232 s. (seria *Polityka w kulturze*), ISBN: 978–83–231–3815–0

Nowy liberalizm. Wybór tekstów jest kolejną pozycją wydaną w redagowanej przez Andrzeja Szahaja i Janusza Grygieńcia serii *Polityka w kulturze*. Dotychczasowe publikacje tego cyklu wydawniczego skupiały się w dużej mierze na współczesnej recepcji oraz krytyce doktryny liberalizmu. Tym bardziej interesująca wydaje się prezentowana antologia, zawierająca w sobie artykuły głównych przedstawicieli brytyjskiego tak zwanego nowego liberalizmu (*new liberalism*) rozwijanego na przełomie XIX i XX wieku.

Ruch ten, będący pierwocinami socjalliberalizmu, występował przeciwko narracji leseferystycznej. Postulował poprawę warunków socjalno-ekonomicznych niższych warstw społecznych (robotnicy i chłopci) w imię solidaryzmu społecznego połączonego z organicystyczną wizją społeczeństwa. Pozytywnie wypowiadał się na temat interwencjonizmu państwowego. Wprowadzał do dyskursu liberalnego pojęcie dobra wspólnego, wpływającego ze zdroworozsądkowego twierdzenia, iż „spełnienie czy też pełen rozwój osobowości nie są w praktyce osiągalne tylko dla pojedynczego człowieka, lecz dla wszystkich członków wspólnoty” (s. 32). Łączyło się to z kwalifikacyjnymi kryteriami oceny dobrobytu społeczeństwa, uwzględniającymi wartości niewyraźne w tradycyjnym języku ekonomii.

Potrzebę przedstawienia polskiemu czytelnikowi tej historycznej już koncepcji, która wywarła duży wpływ na program polityczny brytyjskiej Partii Pracy, próbują we wprowadzaniu usprawiedliwić redaktorzy antologii. Jak zaznaczają, obok względów historycznofilozoficznych lektura zgromadzonych tekstów

pozwała „uprzytomnić czytelnikom możliwość skonceptualizowania innego liberalizmu niż ten dominujący przez ponad dwa minione dziesięciolecia w Polsce i przedstawiany jako bezalternatywny” (s. 11). O zasadności poszukiwania takich paralel niech zaświadczą słowa Leonarda Trelawny’a Hobhouse’a, który tak opisywał rozkład ładu wolnorynkowego:

Konkurencja zawiodła, my zaś żyjemy pośród jej szczątków. Jej miejsca nie zajęła dobrowolna współpraca społeczna, pojawiło się za to widmo walk zorganizowanego kapitału i zorganizowanej pracy, świat zaczął kotłować się od namiętności rasowych i narodowych, wypełniły go zagrożenia o charakterze międzynarodowym (s. 199).

Nowy liberalizm. Wybór tekstów zawiera artykuły wszystkich istotnych przedstawicieli tego ruchu: Leonarda Trelawny’a Hobhouse’a (*Sedno liberalizmu, Prawa i obowiązki, Państwo a przemysł*), Johna Atkinsona Hobsona (*Nowa wizja demokracji, Prawa człowieka*), Thomasa Hilla Greena (*Prolegomena do etyki, Wykłady o zasadach zobowiązania politycznego, Wykład o ustawodawstwie liberalnym i swobodzie umów*), Davida George’a Ritchiego (*Teoria własności Johna Locke’a*) czy Edwarda Cairda (*Obecny stan sporu pomiędzy indywidualizmem a socjalizmem*). Całość podzielona została na trzy rozdziały: I. *Osobowość, społeczeństwo i dobro wspólne*, II. *Prawa, obowiązki, zobowiązania i państwo*, III. *Gospodarka a państwo*. Książkę uzupełniają biogramy autorów oraz indeks osób.

Tomasz BORYCKI*

* Mgr, doktorant, Instytut Filozofii i Socjologii, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie.
E-mail: tomasz.tomasz@poczta.onet.pl.